

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth
DYDDIAD	16 Tachwedd 2021
TEITL	Etholiadau Llywodraeth Leol Mai 2022
PWRPAS	Cyflwyno diweddariad ar y gwaith paratoi ar gyfer Etholiad Llywodraeth Leol, Mai 2022
ARGYMHELLIAD	Derbyn yr adroddiad er gwybodaeth Creu Is-Grŵp Etholiad i edrych yn fanylach ar rai elfennau o'r gwaith paratoi.
AWDUR	Annes Sion Arweinydd Tîm Democratiaeth

RHAGAIR

1. Rydym oll yn ymwybodol fod etholiadau Llywodraeth Leol yn cael eu cynnal ym mis Mai 2022. Yn sgil hyn mae cryn waith paratoi – gennych chi fel aelodau etholedig, gan y grwpiau gwleidyddol, yn ogystal a gennym ni fel swyddogion.
2. Mae'r gwaith eisoes wedi cychwyn, ac mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad o'r cynlluniau drafft sydd eisoes mewn lle a'r gwaith pellach sydd i'w gyflawni dros y misoedd nesaf i baratoi at yr Etholiad ym mis Mai a'r cyfnod yn syth ar ôl hynny.
3. Wythnos Ddemocratiaeth
Fel rhan o'r paratoadau at yr etholiad cynhaliwyd wythnos ymwybyddiaeth democratiaeth yn ystod mis Hydref eleni er mwyn hybu ymwybyddiaeth o ddemocratiaeth ac annog amrywiaeth yn yr ymgeiswyr sy'n sefyll etholiad. Cynhaliwyd yr ymgyrch drwy'r gwefannau cymdeithasol oedd yn cynnwys rhannu fideo byr o brofiadau rhai o'r Cynghorwyr presennol, ystadegau a gwybodaeth ddefnyddiol. Mae'r wybodaeth hefyd ar wefan y Cyngor.
4. Bu i'r gweithgareddau gyrraedd 14,000 o bobl drwy wefan Facebook, a bu i dros 2,000 o bobl wylïo'r fideo gan detholiad o'r Cynghorwyr. Bydd negeseuon yn parhau i gael eu rhannu ar wefannau cymdeithasol dros y misoedd nesaf i godi ymwybyddiaeth a diddordeb am yr etholiad ac i annog amrywiaeth o bobl i sefyll.
5. Fel rhan o'r paratoadau ar gyfer yr wythnos diweddarwyd y dudalen 'Bod yn Gyngorydd' ar y wefan i sicrhau bod y wybodaeth ddiweddaraf ar gael ei ddarpar ymgeiswyr. Dros y misoedd nesaf bydd y wybodaeth yn cael ei ddiweddarau'n gyson, yn benodol ar gyfer yr elfen 'Sut i Sefyll Etholiad'. Ar hyn o bryd rydym yn disgwyl rhai newidiadau, ond yn parhau i ddisgwyl arweiniad statudol i gadarnhau'r sefyllfa.
6. Fel rhan o'r wythnos trefnwyd sesiwn 'Cwestiwn ac Ateb' ar gyfer darpar ymgeiswyr fel bo modd iddynt dderbyn mwy o wybodaeth am fod yn Gyngorydd gan swyddogion. Rhaid nodi na dderbyniwyd unrhyw gais i fynychu'r sesiynau, a oedd yn siomedig tu hwnt. Credwn fod nifer o ffactorau wedi arwain at hyn megis dim digon o hysbysebu, dyddiad y digwyddiad yn ystod gwyliau hanner tymor ac efallai ei fod yn cael ei gynnal yn gynamserol. Byddwn yn trefnu sesiynau pellach ym mis Ionawr 2022 a fydd yn gyfle pellach i unigolion holi am rôl Gyngorydd, y disgwyliadau arnynt, y gefnogaeth sydd ar gael, ynghyd a'r camau sydd

angen eu dilyn er mwyn sefyll etholiad. Byddwn hefyd wedi ail ystyried sut yr ydym yn codi ymwybyddiaeth o'r sesiynau hyn.

7. Hyfforddiant Aelodau.

Fel rhan o'r paratoi ar gyfer yr etholiad mae gwaith wedi bod yn cael ei wneud i edrych ar y rhaglen hyfforddiant ar gyfer Cynghorwyr ar gyfer y flwyddyn gyntaf yn dilyn yr etholiad. Mae blaenoriaethu hyfforddiant angenrheidiol, yn arbennig ar gyfer aelodau newydd, yn holl bwysig er mwyn eu harfogi gyda'r wybodaeth angenrheidiol i gyflawni'r rôl. Fodd bynnag, mae'n dasg anodd i sicrhau cydbwysedd rhwng darparu'r wybodaeth angenrheidiol a sicrhau nad ydynt yn cael eu boddi gyda gormod o wybodaeth ac hyfforddiant.

8. Mae rhaglen ddrafft o'r hyfforddiant a gynigir ynghyd ag amserlen fras ar gyfer y flwyddyn gyntaf i'w gweld yn **Atodiad 1**. Gwerthfawrogi sylwadau ar y rhaglen ddrafft.

9. Llyfryn Aelodau

Yn ôl yn 2017 a penderfynwyd peidio rhoi pecyn gwybodaeth i Gynghorwyr yn ystod y dyddiau anwytho er mwyn cryfhau'r neges fod Cyngor Gwynedd yn Gyngor sy'n anelu at fod yn ddi bapur. Mae'r Cyngor wedi datgan argyfwng hinsawdd ac yn parhau i anelu at fod yn ddi bapur, fodd bynnag, wrth adlewyrchu ar y gwersi a ddysgwyd o 2017 a gwrando ar sylwadau Cynghorwyr credwn fod budd mewn creu llyfryn cryno i Aelodau ar ddechrau'r tymor. Mae'r llyfryn cryno fel math o gyfeirlyfr sydd yn rhoi gwybodaeth angenrheidiol am y Cyngor, Pwyllgorau, cyflogau a chysylltiadau defnyddiol, gan gyfeirio'r Cynghorwyr at lle i gael hyd i mwy o wybodaeth.

10. Datblygwyd drafft o'r llyfryn hwn dros y misoedd diwethaf, ond credir y byddai cael mewnbwn aelodau i'w gynnwys yn sicrhau fod y wybodaeth a ddarperir yn ddefnyddiol ac o gymorth i Gynghorwyr.

11. Mewnrwyd Aelodau

Mae'r gwaith yn parhau o ran datblygu'r mewnrwyd Aelodau i sicrhau fod y wybodaeth yn gyfredol i chi fel Cynghorwyr. Hoffwn dynnu eich sylw yn benodol at elfen newydd sydd wedi ei hychwanegu yn ddiweddar sef "Diogelwch".

12. Mae eich diogelwch fel Cynghorwyr yn eich gwaith yn y gymuned yn amlwg yn bwysig, ac mae hyn wedi dod yn gynyddol bwysig yn sgil covid a marwolaeth yr Aelod Seneddol Sir David Amess. Rydym wedi datblygu canllaw byr i chi ei ystyried wrth fod yn gweithio yn y gymuned, yn ogystal a darparu dolenni i nifer o safleoedd defnyddiol eraill.

13. Rydym yn parhau i ddatblygu'r Mewnrwyd Aelodau yn gyson ac yn gwerthfawrogi unrhyw sylwadau.

14. Er mwyn derbyn sylwadau a mewnbwn rydym yn awyddus i sefydlu Is-Grŵp Etholiad o oddeutu 4 neu 5 o aelodau'r Pwyllgor er mwyn cael barn ar wahanol elfennau o'r gwaith paratoi dros y misoedd nesaf.

15. PENDERFYNIAD A GEISIR

- **Derbyn yr adroddiad er gwybodaeth**
- **Sefydlu Is-Grŵp Etholiad o oddeutu 4 neu 5 o aelodau'r pwyllgor i edrych yn fanylach ar rai elfennau o'r gwaith paratoi, megis hyfforddiant, llyfryn aelodau a'r mewnrwyd aelodau.**